

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА
ТЕХНОЛОГІЙ**

**Київський інститут залізничного транспорту
Факультет «Управління залізничним транспортом»
Кафедра «Філософія та історія науки і техніки»**

Затверджую

Зав. кафедри ФІНТ
В.М. Гамалія _____
Протокол № __ від _____ 2022 р.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Викладач	Кандидат філософських наук, доцент Бердій Тетяна Степанівна
E-mail	btssun@gmail.com
Навчальна дисципліна	Етика бізнесу
Офіційна назва освітньої Програми	Транспортні технології (на залізничному транспорті)
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	27«Транспорт»
Спеціальність	275 «Транспортні технології (на залізничному транспорті)»
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	3
Статус дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	Цикл дисциплін загальної підготовки, вибіркова
Мета вивчення дисципліни	Метою навчальної дисципліни є формування російської етики підприємця на основі систем

	ністичних ціннісних орієнтацій та світоглядних принципів
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у галузі транспорту з використанням теорій та методів сучасної транспортної науки на основі системного підходу та з врахуванням комплексності та невизначеності умов функціонування транспортних систем.
Загальні компетентності	<p>ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК 10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.</p> <p>ЗК 11. Здатність працювати автономно та в команді.</p> <p>ЗК 12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 13. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p>
Спеціальні (фахові) Компетентності	СК 16. Здатність врахувати людський фактор в транспортних технологіях.

МІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ
Модуль 1 Змістовний модуль 1. Історичні традиції розвитку етики бізнесу

Тема 1. Етика як філософська наука.

План теми:

1. Етика як наука.
2. Сутність і особливості моралі.
3. Особливості функціонування моралі
4. Мораль і інституційна регуляція.

Розглядається предмет етики як філософської науки; окреслюються основні етапи її розвитку. Аналізується сутність і особливості моралі як способу регулювання людського буття. Особлива увага приділяється структурі і функціям моралі. Характеризуються сучасні етичні проблеми людства.

Література: 2, 3, 4, 7, 8, 10, 12, 17

Ключові слова: етика, мораль, моральна норма, універсальна етика, етика утилітаризму, етика справедливості

Тема 2. Історія розвитку етики бізнесу.

План теми:

1. Етика і етикет.
2. Причини виникнення етики бізнесу.
3. Види професійної етики. Етика бізнесу.

Аналізуються поняття "етика" і "етикет". Виявляються причини виникнення етики бізнесу і аргументується закономірність її становлення. Розглядаються види професійної етики. Характеризується етика бізнесу як вид професійної етики.

Література: 4, 6, 8, 11, 13, 17

Ключові слова: етика, етикет, професійна етика, особиста етика, етичні стандарти, рольова етика

Тема 3. Предмет і актуальність етики бізнесу

План теми:

1. Етика і розвиток бізнесу.
2. Предмет і специфіка етики бізнесу як науки.

3. Актуальність етики бізнесу

Розглядаються причини становлення і основні етапи розвитку етики бізнесу. Аналізуються основні принципи етики бізнесу. Окреслюються її предмет та особливості. Висвітлюється коло проблем етики бізнесу. Пояснюється актуальність етики бізнесу.

Література: 2, 5, 7, 8, 12, 16, 19

Ключові слова: професійна етика, етика бізнесу, бізнес, соціальна відповідальність, стейкхолдери, прибуток.

Тема 4. Основні концепції в етиці бізнесу.

План теми:

1. Релігійна етика.
2. Етика утилітаризму.
3. Деонтична етика.
4. Етика справедливості.

Розглядаються основні концепції в етиці бізнесу: релігійна етика, етика утилітаризму, деонтична етика, етика справедливості. Окреслено основні підходи до рішення моральних проблем в етиці бізнесу.

Література: 2, 5, 7, 8, 12, 16, 19

Ключові слова: утилітаризм, моральний вчинок, моральний обов'язок, деонтична етика, справедливість

Тема 5. Основні принципи і норми етики бізнесу і наслідки їх порушень.

План теми:

1. Основні принципи і норми етики бізнесу.
2. Соціальні гарантії дотримання етичних норм в бізнесі.
3. Порушення в сфері етики бізнесу.

Аналізуються основні принципи і норми етики бізнесу. Розглядаються соціальні гарантії дотримання етичних норм в бізнесі. Особлива увага приділяється аналізу можливих порушень в сфері етики бізнесу і способам їхньої профілактики та методам підвищення етичного рівня.

Література: 2, 5, 7, 8, 12, 16, 19

Ключові слова: солідарність, ефективність, раціональність, справедливість, патерналізм, моббінг, харасмент, корупція

Тема 6. Етика бізнесу Заходу і Сходу: схожість та відмінність.

План теми:

1. Вплив конфуціанства на ведення бізнесу.
2. Буддизм і його принципи в бізнесі.
3. Християнство і етика бізнесу Заходу.
4. Іслам і етика бізнесу.

Література: 5, 6, 7, 8, 12, 16, 19

Розглядаються основні принципи, буддизму, конфуціанства, християнства і ісламу та їх вплив на становлення етики бізнесу. аналізуються основні принципи ведення бізнесу на Сході і на Заході: встановлено їх схожість та відмінність.

Ключові слова: золоте правило моральності, етика християнства, етика буддизму, етика конфуціанства, етика ісламу

Тема 7. Етика бізнесу і соціальна відповідальність

План теми:

1. Соціальна відповідальність: сутність, основні принципи та складові.
2. Рівні соціальної відповідальності бізнесу.
3. Форми і методи соціальної відповідальності бізнесу.
4. Моделі соціальної відповідальності

Аналізуються поняття "соціальна відповідальність", "юридична відповідальність" Розглядаються рівні соціальної відповідальності бізнесу. Окреслені основні концепції соціальної відповідальності бізнесу. Охарактеризовано форми і методи соціальної відповідальності. Наведено моделі соціальної відповідальності.

Література: 2, 4, 5, 9, 12, 13, 15

Ключові слова: відповідальність, соціальна відповідальність, юридична відповідальність, корпоративна соціальна відповідальність, внутрішня і зовнішня соціальна відповідальність бізнесу

Тема 8. Історичні витоки та сучасні тенденції розвитку етики бізнесу в Україні.

План теми:

1. Соціоекономічні та моральні орієнтири української культури.
2. Основні ознаки зміни ціннісної парадигми в Україні.
3. Етика бізнесу і проблеми охорони природи.
4. Екологічна політика українського бізнесу.

Розглядаються особливості соціоекономічних та моральних орієнтирів та ведення господарчої діяльності в українській культурі. Аналізуються основні ознаки зміни

ціннісної парадигми. Встановлюється роль бізнесу у вирішеннях проблем охорони природи. Окреслені основні принципи екологічної політики українського бізнесу.

Література: 3, 4, 7, 10, 14,17

Ключові слова: цінності, господарча етика, етика православ'я, екологічна політика, соціальна справедливість

Змістовий модуль 2. Форми інкорпорування етики бізнесу

Тема 9. Основні форми впровадження етики бізнесу

План теми:

1. Етичний кодекс як форма впровадження етики бізнесу
2. Структура та значення етичного кодексу
3. Методи підвищення етичності компанії

Розглянуто основні форми впровадження бізнесу: етичний кодекс, кредо, символи, карти етики, етична експертиза. Проаналізовано структуру та значення етичного кодексу. Окреслено види етичних кодексів, структуру та їх функції.

Література: 2, 3, 5, 8, 11, 14,17

Ключові слова: кодекс, етичний кодекс, місія організації кредо. символи, карти етики, комітети з етики, соціальні ревізії, етична експертиза, етичне консультування, комплаєнс-контроль

Тема 10. Відносини із споживачами

План теми:

1. Основні принципи відносин із споживачами.
2. Два підходи до споживачів в етиці бізнесу.
3. Міжнародні ініціативи та законодавство України у сфері захисту прав споживачів.

Розглянуто основні принципи відносин із споживачами, проаналізовано два підходи до споживачів: управління взаємовідносинами з клієнтами і клієнт, що керує відносинами, охарактеризовані міжнародні стандарти в сфері захисту споживачів.

Ключові слова: стейкхолдер, споживач, суверенітет споживача, консюмеризм, лояльність, піраміда мотивів

Тема 11. Відносини з діловими партнерами.

План теми:

1. Основні принципи підприємницької практики.
2. Контроль і допомога постачальникам.

3. Взаємовідносини з акціонерами.

4. Етичні кодекси про відношення до ділових партнерів.

Охарактеризовані основні принципи підприємницької практики. Розглянуто основні принципи відносин із діловими партнерами. Проаналізовано зміст етичних кодексів про відношення до ділових партнерів.

Література: 2, 5, 6, 8, 12, 13, 15

Ключові слова: стратегічні альянси, віртуальні корпорації, аутсорсінг.

Тема 12. Відносини із конкурентами.

План теми:

1. Загальні принципи у відносинах з конкурентами.
2. Методи недоброчесної конкуренції.
3. Етичні кодекси про відношення до конкурентів.

Розглядається сфера відносин з конкурентами, загальні принципи цих відносин. Характеризується сфера здорової конкуренції, а також аналізуються методи недоброчесної конкуренції. Аналізуються етичні кодекси про відношення до конкурентів.

Література: 2, 6, 7, 8, 11, 16, 17

Ключові слова: чесність, довіра, корпоративна розвідка, марочне піратство.

Тема 13. Внутрішньокорпоративні відносини.

План теми:

1. Етичні норми в управлінській сфері.
2. Моделі управління. Особисті риси керівника.
3. Найм на роботу і звільнення з роботи.
- 4 . Довіра у відносинах.

Аналізуються етичні норми в управлінській сфері і моделі управління. Характеризуються особисті риси керівника і типові помилки керівника в офіційному спілкуванні з підлеглими. розглядаються правила у ставленні управлінського персоналу до найманого працівника.

Література: 2, 5, 7, 8, 12, 16, 19

Ключові слова: демократичний стиль, авторитарний стиль, гарнішмент

Тема 14. Конфлікт: сутність, типологія і структура. Причини виникнення конфліктів.

План теми:

1. Поняття конфлікту, його типи та функції
2. Структура конфлікту
3. Причини виникнення конфліктів.

Характеризується поняття конфлікту, його типи та функції. Розглядається структура конфлікту та його можливі схеми. Особливе місце відводиться аналізу причин виникнення конфліктів.

Література: 2, 5, 7, 8, 12, 16, 19

Ключові слова: конфлікт, конфліктна ситуація, інцидент, конфліктоген, криза, фрустрація,

Тема 15. Профілактика і конструктивне вирішення конфлікту

1. Умови та прийоми попередження конфліктів.
2. Конфліктогени спілкування, їх види та особливості.
3. Форми завершення конфліктів.

Розглядаються умови та прийоми попередження конфліктів, а також їх правила. Характеризуються конфліктогени спілкування, їх види та особливості. Аналізуються умови профілактики конфліктів. Встановлено, що найрезультативнішим шляхом усунення конфліктних суперечностей є вирішення або розв'язання конфліктів.

Література: 2, 5, 7, 8, 12, 16, 19

Ключові слова: метод Томаса - Кілмена, компроміс, конфліктоген, уникнення, пристосування, суперництво

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Шифр результату навчання	Зміст результату навчання
РН-1	Брати відповідальність на себе, проявляти громадянську свідомість, соціальну активність та участь у житті громадянського суспільства, аналітично мислити, критично розуміти світ.
РН-2	Критично оцінювати наукові цінності і досягнення суспільства у розвитку транспортних технологій.
РН-4	Давати відповіді, пояснювати, розуміти пояснення, дискутувати, звітувати іноземною мовою на достатньому для професійної діяльності рівні.
РН-7	Формулювати, модифікувати, розробляти нові ідеї з удосконалення транспортних технологій.
РН-26	Досліджувати проблеми людського фактору, пов'язані з транспортом, а також наслідки помилок для безпеки та управління. Визначати моделі поведінки людей у зв'язку з помилками.

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль – 20 балів Проміжний контроль - 40 балів Підсумковий контроль – (залік) - 40 балів
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамен, залік).	
Підсумкові бали навчальної дисципліни контролем	= Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем) + Кількість балів за підсумковим контролем

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні в повному обсязі, відмінна робота без

			помилку або з однією незначною помилкою.
80-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками.
75-79		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
65-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками.
60-64		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки.
21-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота що потребує доробки
1-20		F	«Безумовно незадовільно» теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять

			грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки
--	--	--	--

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Али-Заде А., Борисенко В. Этика бизнеса. – М., 2014.- 263 с.
2. Баранівський В. Ф. Етика бізнесу. – К.: Лицар, 2009. – 182 с.
3. Бландел Р. Ефективні бізнес-комунікації. – К., 2018. – 324 с.
4. Гах І. Етика ділового спілкування. – Івано-Франківськ., 2012. – 351 с.
5. Вебер М. Хозяйственная этика мировых религий.- М.:Прогресс.,1998. -453 с.
6. Вебер М. Протестанская этика и дух капитализма. - Прогресс.,1998. -453 с.
7. Герет Т., Клоноскі Р. Етика бізнесу. – К.,1999. – 326 с.
8. Джорж Р.Г. Деловая этика. - СПб., «Экономическая школа», М., «Прогресс», 2001, Т.1.- 469 с.
9. Скібіцький О. М., Матвеев В. В., Скібіцька Л. І . Організація бізнесу. Менеджмент підприємницької діяльності / Навчальний посібник. — К.: Кондор, 2015. — 912 с.
10. Скібіцький О. М., Матвеев В. В., Жаворонков В. О. Соціально психологічні аспекти. Менеджмент підприємницької діяльності / Навчальний посібник.—К.: Кондор, 2011.—786 с.
11. Траут Дж., Райс Э. Маркетинговые войны. / Пер. с англ. – СПб.:Питер.,2008. -473 с.
12. Ягер Д. Деловой этикет: как выжить и преуспеть в мире бизнеса.-М.,1994. -376 с.
13. Кузин Ф.А. Делайте бизнес красиво: этические социальные основы бизнеса.-М., 1995.- 378 с.

Допоміжна

14. Ішмуратов А.Т. Конфлікт і злагода. Основи когнітивної теорії конфліктів. –К.: Наук. думка, 2016. -271 с.
15. Лучко М.Л. Этика бизнеса – фактор успеха. – М.: ЭКСМО, 2016. – 459 с.
16. Кибанов А.Я., Захаров Д.К., Коновалов В.Г. Этика деловых отношений: Учебник. – М.: ИНФРА, 2003. – 265 с.
17. Курбатов В.И. Стратегия делового успеха. – Ростов - на- Дону., 2014. – 274 с.
18. Палеха Ю.І. Ділова етика: Навч. посібн. – К: Вид-во Європ.ун-ту, 2012. - 271 с.
19. Петрунин А., Борисов В. Этика бизнеса. – СПб.: Питер, 2013. -238с.
20. Статінова Н.П., Радченко С.Г., Етика бізнесу: Навч. посіб. – К.: КНТЕУ, 2016. – 236 с.
21. Скотт Дж. Гр. Конфликты, пути их преодоления. – К.: Внешиздат, 2011. – 328 с.
22. Социальная психология и этика делового общения: Учеб. пособие для вузов./ Под общ. Ред. проф. В.Н.Лавриненко. – М.: ЮНИТИ, 2015. – 298 с.
23. Спивак В.А. Современные бизнес-коммуникации. –СПб.: Питер, 2012.- 265 с.
24. Степаненко В.Ф. Етика в проблемах і аналітичних задачах: Навч. посіб. – К.: Лібра, 2018. – 254с.
25. Радченко С.Г. Ситуаційні вправи з курсу етика бізнесу : Навч. метод. видання. К., КНТЕУ, 2013.- 235 с.

26. Радченко С.Г. Етика бізнесу. Практикум. - К., КНТЕУ, 2016. - 185 с.
27. Рюттингер Р. Культура підприємництва. – М.: ЭКОМ, 2012. – 437 с.
28. Шостром Э. Анти-Карнеги, или Человек-манипулятор. – Минск, 1994.